

Månadsbrev till Ekumeniska Kommuniteten i Bjärka-Säby

1 september 2016

Kära systrar och bröder,

Söndagen den 14 augusti upptogs femton noviser som medlemmar i Ekumeniska Kommuniteten i Bjärka-Säby genom högtidliga löften när festmässan som avslutade årets generalkapitel firades i Vårdnäs kyrka. Samtidigt togs tre nya noviser emot, vilket innebär att kommuniteten har 147 medlemmar och 22 noviser. Vi är nu så många att vi inte ryms i Slottskapellet i Bjärka-Säby när vi alla kommer samman för gudstjänst, och i år firades avslutningsmässan i Vårdnäs – på andra sidan sjön Rengen – som många redan är bekanta med genom våra vintermöten.

En viktig framtidsfråga i årets generalkapitel var det förslag till ny preses som rådet lade fram för kommunitetens medlemmar. Val av ny preses sker enligt den ordning som vår regel anger. Där heter det: *Preses utses av rådet och godkänns av kommuniteten genom omröstning. Preses väljs för fem år, därefter kan uppdraget förnyas eller ny preses väljas.* Rådets enhälliga förslag på årsmötet är att Jonas Eveborn (f 1977) tillträder uppgiften som preses från och med nästa års generalkapitel. För att kommuniteten ska få tid att pröva och därefter godkänna förslaget hålls ett extra medlemsmöte söndagen den 29 januari på Nya Slottet, då omröstning sker om förslaget.

För er som inte hade möjlighet att delta i årets generalkapitel vill jag ge en kort presentation av Jonas, som är ordinerad pastor i Equmeniakyrkan (tidigare Svenska Missionskyrkan), och sedan sex år tillbaka föreståndare för en av denna kyrkas större församlingar, Missionskyrkan i Linköping där han leder ett arbetslag på drygt 20 personer. Jonas har varit medlem i Ekumeniska Kommuniteten och även tillhört dess råd sedan konstituerandet den 1 juni 2008. Han kom till Bjärka-Säby första gången 1999, både för att delta i Pilgrims vintermöte och ett par månader senare för att fira påsken på Nya Slottet. Det var erfarenheter som ledde till att han hösten samma år beslutade sig för att flytta till Bjärka-Säby för att bli en del av den dåvarande kommuniteten, det vi i dag kallar husfolket. Jonas är alltså väl rotad i "Bjärka-Säbytraditionen", inte minst i den spiritualitet och eukaristiska teologi som utgör ryggraden i vår kommunitet. Han har även varit med i ledningsgruppen som planerat och genomfört de numera årliga höstmötena "19-39".

Under året av kommunitetsliv i Bjärka-Säby mognade pastorskallelsen, och han inledde studier på Teologiska Högskolan i Stockholm hösten 2000. Han kom då att ha sin gudstjänstgemenskap i ökenmässan i Högalidskyrkan. Efter två år gjorde Jonas ett längre studieuppehåll och reste till Egypten där han levde fem månader tillsammans med munkarna i Paulosklostret i den inre öknen mellan Nildalen och Röda havet. Jonas är den enda icke-kopt som fått tillstånd – särskilt utfärdat från patriarkatet i Kairo – att under så lång tid vistas i detta kloster. Under denna period av monastisk träning, där varje dag inleds med nattens lovsång kl 04.00 i klosterkyrkan, lärde han känna den

urgamla Basileiosliturgin – ur vilken vår ökenmässa är inspirerad – som dagligen firas i gryningen i klostret. En av munkarna lärde honom även den speciella teknik med vilken de koptiska radbanden med 41 knutar tillverkas, sedan flera år karaktäristiska i Bjärka-Säby. Jonas var alltså den som tog detta radband till Sverige och har sedan traderat praktiken vidare inom vår kommunitet, så att det i dag är åtskilliga som lärt konsten att knyta de koptiska bönebanden.

Efter tiden i Paulosklostret återvände Jonas till studierna och pastorsutbildningen på Teologiska Högskolan, för att i juni 2005 ordineras till pastor. Innan dess hade han ingått äktenskap med Christina; direkt efter påskfirandet det året sammanvigdes de i Slottskapellet på annandag påsk. Sin första pastorstjänst fick Jonas i Immanuelskyrkan i Stockholm där uppdraget var att grunda en "församling inom församlingen" för att på ett särskilt sätt nå kategorin unga vuxna. Det kom att bli "Immanuel 153", som snart samlade en betydande församling av framför allt yngre människor till gudstjänster varje söndag eftermiddag och till bibelstudier och bön i hemgrupper. År 2010 kallades Jonas Eveborn att bli ny pastor och föreståndare för Missionskyrkan i Linköping, vilket också innebar en större närhet till Bjärka-Säby. I dag bor Jonas och Christina i Vikingstad utanför Linköping tillsammans med sina två barn, Isak och Judit.

När Jonas i vårt årsmöte delade sina tankar om kommuniteten och framtiden berättade han hur en önskan att någon gång få arbeta i en retreatmiljö funnits hos honom i många år. Om kommuniteten tar emot Jonas Eveborn som ny preses innebär det att han också blir kaplan för vårt växande retreatarbete. Han har meddelat sin församling om planerna, och har då för avsikt att lämna sin tjänst som föreståndare för Missionskyrkan i Linköping – samtidigt som han förblir ordinerad pastor i Equmeniakyrkan – för att helt kunna ägna sig åt att leda Ekumeniska Kommuniteten i Bjärka-Säby och förestå vårt arbete med retreatare och seminarier liksom att ha det pastorala ansvaret för den gudstjänstfirande gemenskapen i Bjärka-Säby. Det är rådets och styrelsens förhoppning att Jonas genom en anställning som vi tar ansvar för, ska få möjlighet att helhjärtat ägna sin tid åt Bjärka-Säby och kommuniteten.

Personligen känner jag stor tacksamhet över att Jonas Eveborn ställt sig till förfogande att bli kommunitetens preses när jag själv tar ett steg tillbaka. Hemmastaddheten på Nya Slottet Bjärka-Säby, förtrogenheten med den monastiska traditionen liksom den breda ekumeniska förankringen – Jonas är genom sin ordination även behörig för liturgisk prästtjänst i Svenska kyrkan – ger de bästa tänkbara förutsättningarna för uppgiften. Om kommuniteten den 29 januari godtar rådets förslag, ser jag fram emot att få stödja Jonas i det uppdrag som väntar honom. Vid det extra medlemsmötet kommer även förslaget att välja Liselotte J Andersson till vice preses att tas upp till beslut.

Jonas Eveborn har uttryckt att han är angelägen om att få lyssna till de tankar och behov som finns hos kommunitetens medlemmar inför framtiden, och hälsar att den som önskar en personlig kontakt är välkommen att höra av sig till honom på e-post (jonas@eveborn.se) eller telefon (+46 708119133).

För oss som ekumenisk gemenskap – komuniteten har i dag medlemmar som tillhör såväl den ortodoxa, katolska och lutherska kyrkan samt de många frikyrkorna – är frågan om förhållandet mellan *skrift* och *tradition* ständigt levande. Valspråket från reformationen, *Sola Scriptura* – Skriften allena – har omhuldats i kyrkor med rötter i reformationen, samtidigt som många av oss har berikats av traditionen från den odelade kyrkans tid där de stora ekumeniska koncilierna är teologiskt vägledande.

Räcker det med Bibeln? Frågan måste nog besvaras med både ja och nej. Ja, vi tror att Skriftens kanon, som förmedlats till oss av kyrkan, inte behöver några tillägg i form av nya bibelböcker. Det har varit kyrkans övertygelse ända sedan 300-talet när sigillet slutgiltigt sattes på de 27 böcker som fogades till den hebreiska Bibeln, vårt gamla testamente, och därmed gjorde kyrkans bibel komplett. Det kan vara värt att påminna om att den normgivande samling skrifter som vi kallar Nya testamentet är gemensam för alla kyrkor. Här finns en avgörande grund för vår enhet: vi har alla samma bibel!

Skälet till de motsättningar som hotade klyva kyrkan redan på 300-talet och ledde till det första ekumeniska kyrkomötet i Nicaea år 325, var inte att nya skrifter hade introducerats. Orsaken var att man läste in olika betydelser i den gemensamma skriftsamlingen. Hur skulle apostlarnas vittnesbörd och lära tolkas? Här har inte alltid konsensus rått, och när var och en läser Bibeln med egna glasögon är det inte underligt om slutsatserna kan bli skiftande. Historien är fylld av exempel på hur även de mest halsbrytande åsikter och handlingar försvarats med Bibeln i hand.

Nej, det räcker inte med Bibeln om vi därmed menar att om man bara sätter Bibeln i händerna på en människa så når hon fram till sanningen. Om detta är Bibeln själv nästan brutalt tydlig när den fastslår att "bokstaven dödar, men Anden ger liv."¹ Bibeln behöver läsas, lyssnas till och tolkas tillsammans, i församlingens gemenskap och i lyhörddhet för den helige Ande. Skrift och tradition lever därför i en dynamisk och livsnödvändig symbios i kyrkans liv. Traditionen i vertikal mening är Andens pågående vittnesbörd i kyrkans liv, något som gör kyrkan till en pågående pingst. Det är givetvis ingen garanti mot avvikelser och osunda tolkningar, men det är onekligen det bästa skyddet mot heresi. Och det innebär att vi behöver ha respekt för hur Bibeln har lästs i kyrkan genom hennes tvåtusenåriga historia, för att så kunna urskilja vad som utgör trons universalitet, det vi har gemensamt med kristna i alla tider och på alla platser.

När vi talar om Bibeln är det samtidigt viktigt att påminna sig att kristendomen inte är en skriftreligion på samma sätt som judendom och islam. Vi är inte "bibeltroende", vi är "Jesustroende". Avgörande för vårt förhållande till Bibeln är att vi närmar oss den som en *person*, inte som en *bok*. I begynnelsen var Ordet – inte bokstaven. Det är inte en text som talar, utan en person. Viktigare än teorier om Bibelns gudomliga ursprung, är Guds närvaro i Bibeln. När vi förnimmer denna närvaro, tvivlar vi inte på dess ursprung. *Torah min hashamayim* säger rabbinerna. Bibeln är från himlen. Först när vi på allvar lyssnar till Ordet förstår vi innebörden av *hashamayim min hatorah* – himlen är från Bibeln. Varhelst en människa lever med sitt öra vänt mot Bibeln förmedlas en doft av himlen på jorden.

En kristen "bibelsyn" innebär därför att Bibeln inte uppfattas som en bok *om* händelser. Den är själv *händelsen*. När vi öppnar Bibeln som om den vore en bok, förblir den tyst. Men när vi kliver in i händelsen, låter oss dras in i dramat, hör vi ropet i rösten. Vi läser

¹ 2 Kor 3:6.

då inte längre som observatörer, eller för att diskutera en bibelvers, utan för att lyssna till någon som talar till oss. Vi dras in dramat, berörs och förvandlas av någon. Det är om denne någon som Psaltaren utbrister: "Om ni ändå ville lyssna till honom i dag!"²

Här rör vi vid ett förhållningssätt till Bibeln som gör läsningen av Guds ord i gudstjänsten till en sakramental händelse. Varje gång Bibeln läses i liturgin sker detsamma som i Nasarets synagoga och som Jesus satte ord på när han sa: "I dag har detta skriftställe gått i uppfyllelse inför er som hör mig."³ Det placerar Bibeln sida vid sida med eukaristin. I likhet med eukaristin är Bibeln sakramental även till sin struktur. Den har en yttre och en inre sida. Mötet med det levande Ordet förutsätter att vi rör oss från den yttre betydelsen till den inre meningen. Kyrkofäderna hade många uttryck för detta: att gå från bokstaven till anden, att avlägsna skalet för att nå kärnan, att söka frukten i lövverket. Det innebär inte att vi överger den yttre, uppenbara innebörden för att skapa en ny och annan mening utan att vi tränger in i textens eget djup och upptäcker hur den alltid äger en potential till kommunion: det väntar ett verkligt möte med den som talar till oss. Denna övertygelse utgår från att även bokstaven är inspirerad eftersom det är denna som döljer skatten. Men allt handlar ytterst om att läsa och utlägga Skriften i ljuset av den uppståndne Kristus förmedlat genom pingstens Ande. Vi behöver därför närma oss Bibeln i en anda av bön och öppenhet för Anden, och inte minst av kärlek till Kristus – inte för att söka tryggheten i bokstaven. Som Egied van Broeckhoven uttrycker det: "Den som inte vågar sig på kärleken och inte på Gud, kastar sig på bokstaven."

Så kan en hållning växa fram som får Guds närvaro att börja vibrera i Bibeln och Guds röst att höras i dess skrift. Ett lärjungalikt lyssnande väcker förundran, en inre uppmärksamhet som öppnar själen för Guds närvaro. Radikal förundran är för förnimmelsen av Guds närvaro, vad ett skarpt intellekt är för lösningen av ett logiskt problem. Om vårt förhållande till Bibeln ska bli levande och fruktbart måste vi undvika att se den som ett objekt som ska begripas, och istället närma oss den som ett subjekt att tilltalas och utmanas av. Enkelt uttryckt: Bibeln är *någon* mer än *något*. För att förstå Guds ord har kyrkan fått både Skriften och Anden. Det är inte själva texten som bekräftar Bibelns auktoritet, utan Guds folks insikt i texten när den läses i Andens ljus.

Men hur ska vi då förhålla oss till trosutsagor som inte är direkt grundade på bibelord? Dit hör till exempel en del av de tolkningar av Marias liv, hennes födelse, jungfrulighet och död som inte är lika självklara i den lutherska och reformatoriska traditionen som i den ortodoxa och katolska. Detta kommer vi att beröra under den temadag om Maria som hålls i Bjärka-Säby lördagen den 12 november, och som jag hoppas att alla som är intresserade av ämnet vill prioritera. För oss som ekumenisk kommunitet blir frågan återigen: hur kan ett ekumeniskt förhållningssätt se ut i frågor där kyrkorna uppenbart ser olika på saken?

Enzo Bianchi och det ekumeniska klostret i Bose arbetar ständigt med frågor som dessa, och det är ytterst lärorikt att se hur de går till väga. Så som varande *ekumeniska* väjer de

² Ps 95:7b.

³ Luk 4:21.

inte för de åtskiljande frågorna och samtidigt väljer de att inte accentuera sådant som är uppenbart särskiljande. Istället söker man vägar att bevara det som varit tro och praktik i kyrkans tradition, men på ett sätt som kan omfamnas av fler. Ett exempel är den minnesdag som firas den 8 december, och som i katolsk tradition kallas "jungfru Marias obefläckade avlelse". Den bakomliggande tanken är att Maria, som ett unikt undantag, inte är berörd av fallets konsekvenser utan syndfri från födelsen. En svårsmält lära för de flesta evangeliska troende och onekligen även svår att finna stöd för i Skriften.

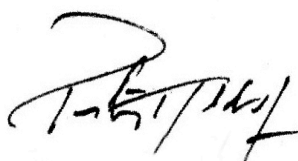
Vad har man då i Bose gjort med denna minnesdag i den liturgiska kalendern? Tagit bort den? Nej, man har behållit den eftersom det är en mycket gammal firningsdag, men av ekumeniska skäl – i kommuniteten finns även flera reformerta – har man valt att ge den ett annat namn och en annan accent. Det är fortfarande minnet av Maria som firas, men här lyfts nu hennes identitet som "Sions dotter" fram. Uttrycket är hämtat från de gammaltestamentliga profeterna, och öppnar för en tolkning där Maria uppfattas som den fruktbara jord genom vilken frälsningen kommer till Israel och världen: Kristus, Guds Messias!

På liknande sätt försöker man förena öppenhet och återhållsamhet för att berikas av hela kyrkan men utan att alltför starkt identifiera sig med enbart vissa traditioner. Ikonen har till exempel en självklar plats i klosterkyrkan, men när den används långt mer sparsamt än i ortodoxa kyrkor är det för att, som man själva uttrycker det, "vi är ingen ortodox kommunitet, vi är ekumeniska". Av samma skäl har man valt bort vissa specifikt romersk-katolska bruk till förmån för mer ekumeniska, till exempel sättet att teckna sig med korset när evangeliet läses i mässan. Det är enbart i katolsk tradition som det sker i form av ett litet korstecken över ögonen, munnen och bröstet, medan det stora korstecknet är mer ekumeniskt; i Bose har man valt det senare, trots att de flesta av bröderna och systrarna är katoliker. Och det finns fler exempel av samma slag.

Samtidigt som detta brev postas sänder vi ut programmet till det Alexander Schmemmann-symposium som hålls i Bjärka-Säby den 27-29 januari nästa år. Symposiets huvudtalare, David Fagerberg från Chicago, är en av de mest inspirerande föreläsare jag för egen del har lyssnat till, och jag vet att många av kommunitetens medlemmar gärna vill delta. Därför har vi också förlagt det tidigare nämnda extra medlemsmötet i anslutning till symposiet.

Söndagen den 29 januari kl 14.30 hälsas alla kommunitetens medlemmar och noviser välkomna till detta möte som hålls i Nya Slottets bibliotek, för att ta ställning till val av ny preses och vice preses.

Er tillgivne,

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'P. Fagerberg', written in a cursive style.